

Superisolerende materialen, toepassing in proeftuinproject de Schipjes

Elisa Van Kenhove

Onderzoeksgroep Bouwfysica, Constructie en Klimaatbeheersing
Vakgroep Architectuur & Stedenbouw
Faculteit Ingenieurswetenschappen en Architectuur
Universiteit Gent

IWT Proeftuinen Woningrenovatie 2014-2019

OCMW BRUGGE

de
schakelaar
doe de energieklik!

studiebureau boydens
techniek en energie

UNIVERSITEIT
GENT

VIESMANN

climate of innovation

KU LEUVEN

 MICROTHERM
INTERNAL INSULATION SOLUTIONS

Context woonerf de Schipjes in Brugge

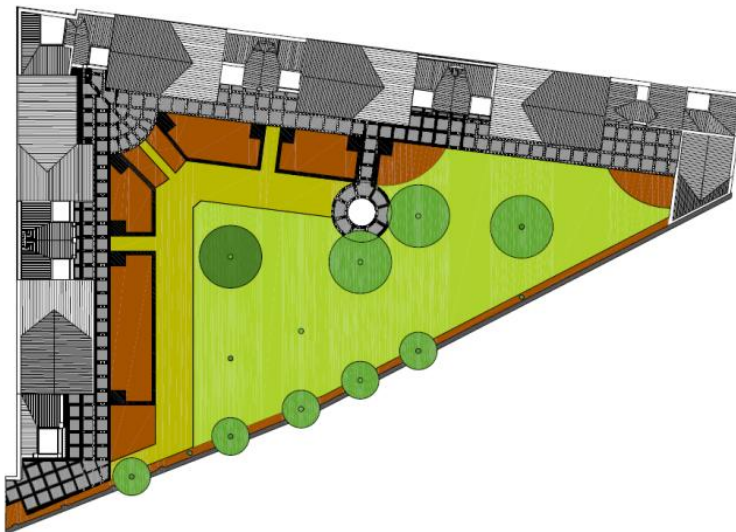

Context

- Historisch woonerf van 11 woningen
- 1902

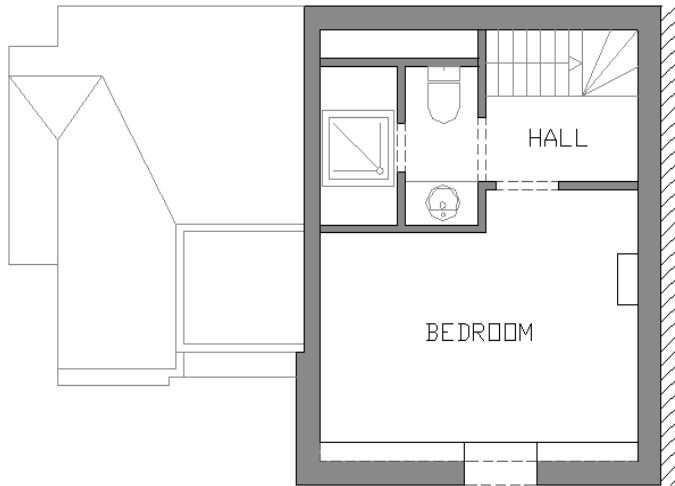
Doelstelling

- Energetische optimalisatie van historische woonerven met:
  - respect voor erfgoedwaarde
  - optimale energetische efficiëntie
- Primaire energievraag voor verwarming en SWW -35%

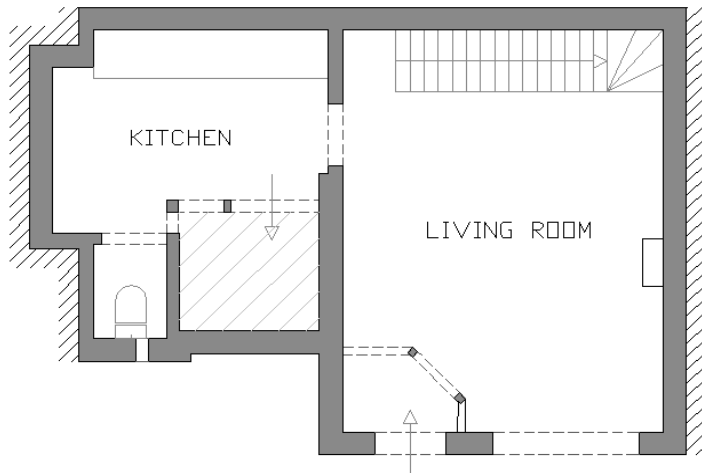

Context woonerf de Schipjes in Brugge

+1

0

Voordelen

- Woonerf in centrum Brugge
- Groene rustige binnentuin
- Waardevol erfgoed
- Dakisolatie aanwezig

Nadelen

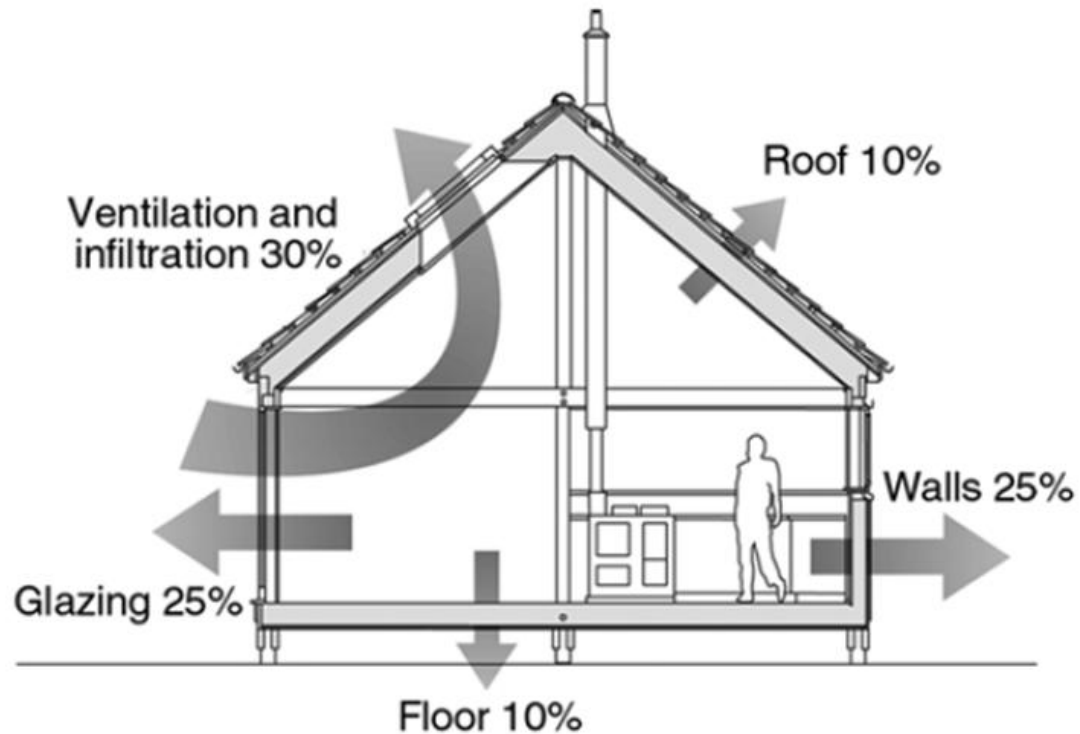

- Zeer klein
- Ongeïsoleerde muren en vloeren
- Schimmelvorming
- Tocht
- Transmissieverlies 8590W

Transmissieverlies

8590W

Dakisolatie
Vloerisolatie
Muurisolatie
Dubbel glas

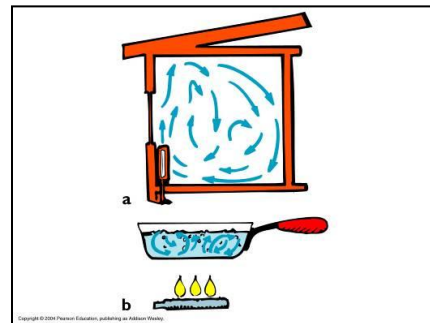

Warmtetransport door...

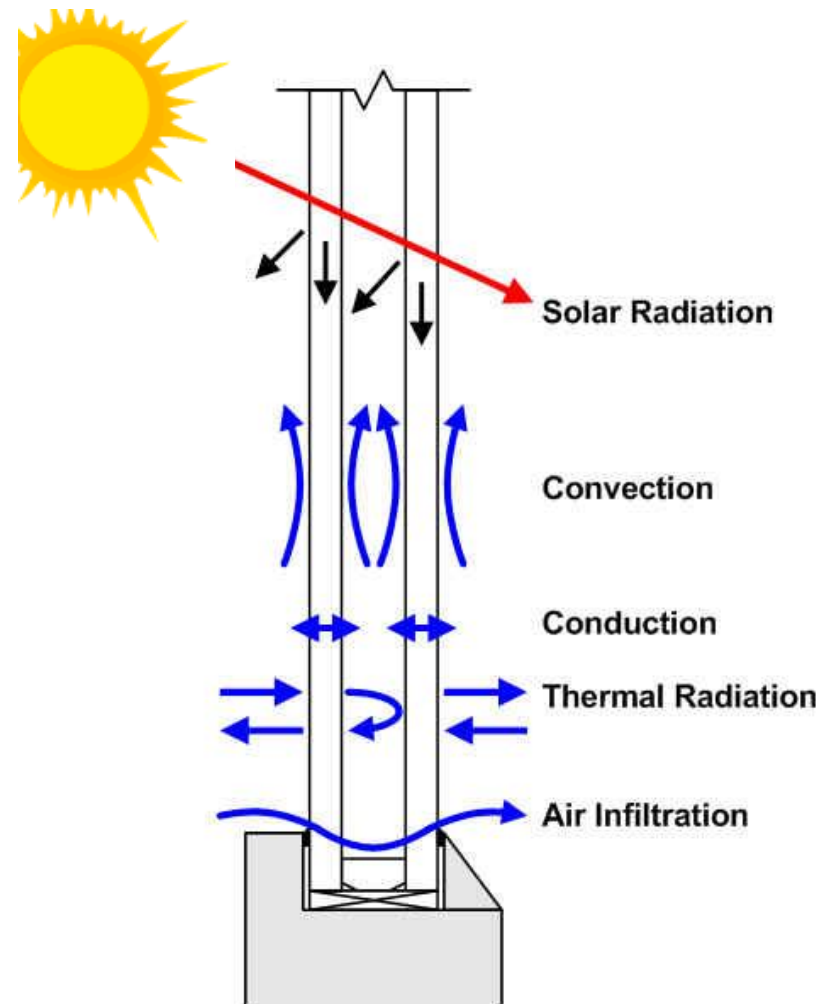
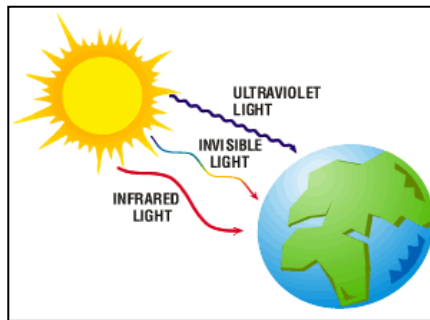
... conductie

... convectie

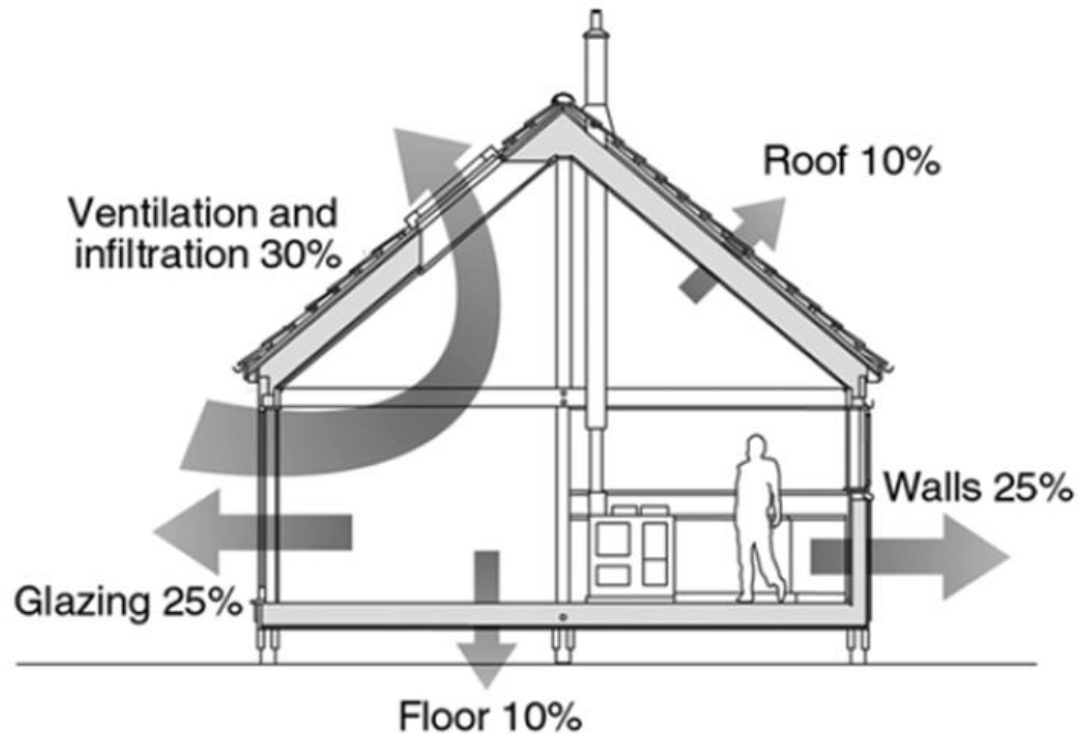

... straling

Transmissieverlies

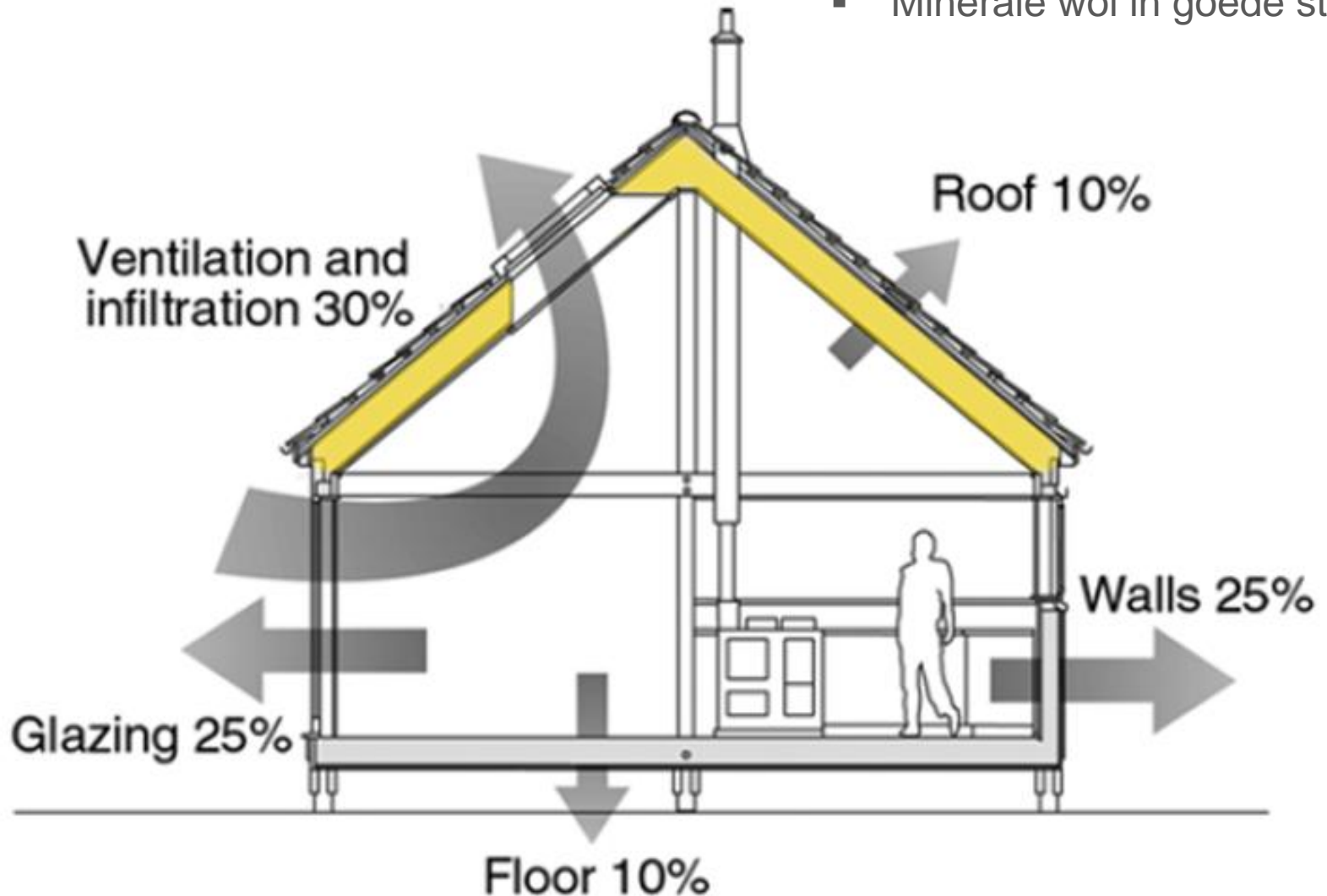
Dakisolatie
Vloerisolatie
Muurisolatie
Dubbel glas

Isoleren van de bouwschil: dakisolatie

Randvoorwaarden

- Reeds 8cm isolatie aanwezig
- Minerale wol in goede staat

Transmissieverlies

8590W

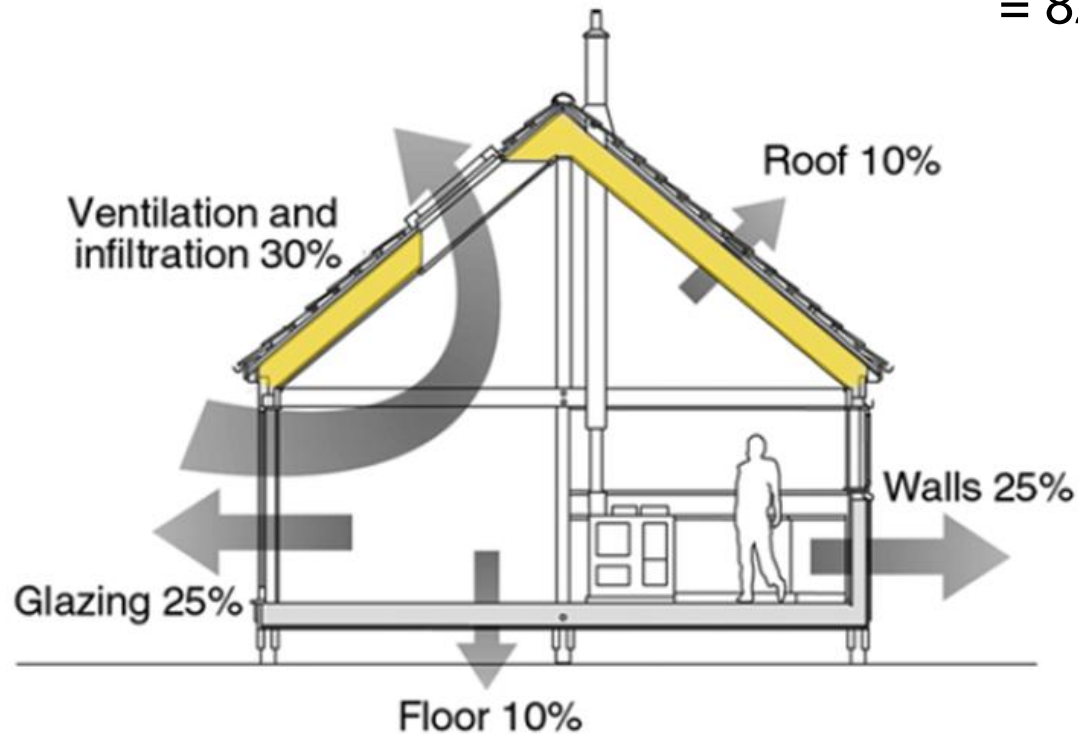
Dakisolatie
Vloerisolatie
Muurisolatie
Dubbel glas

- 356W

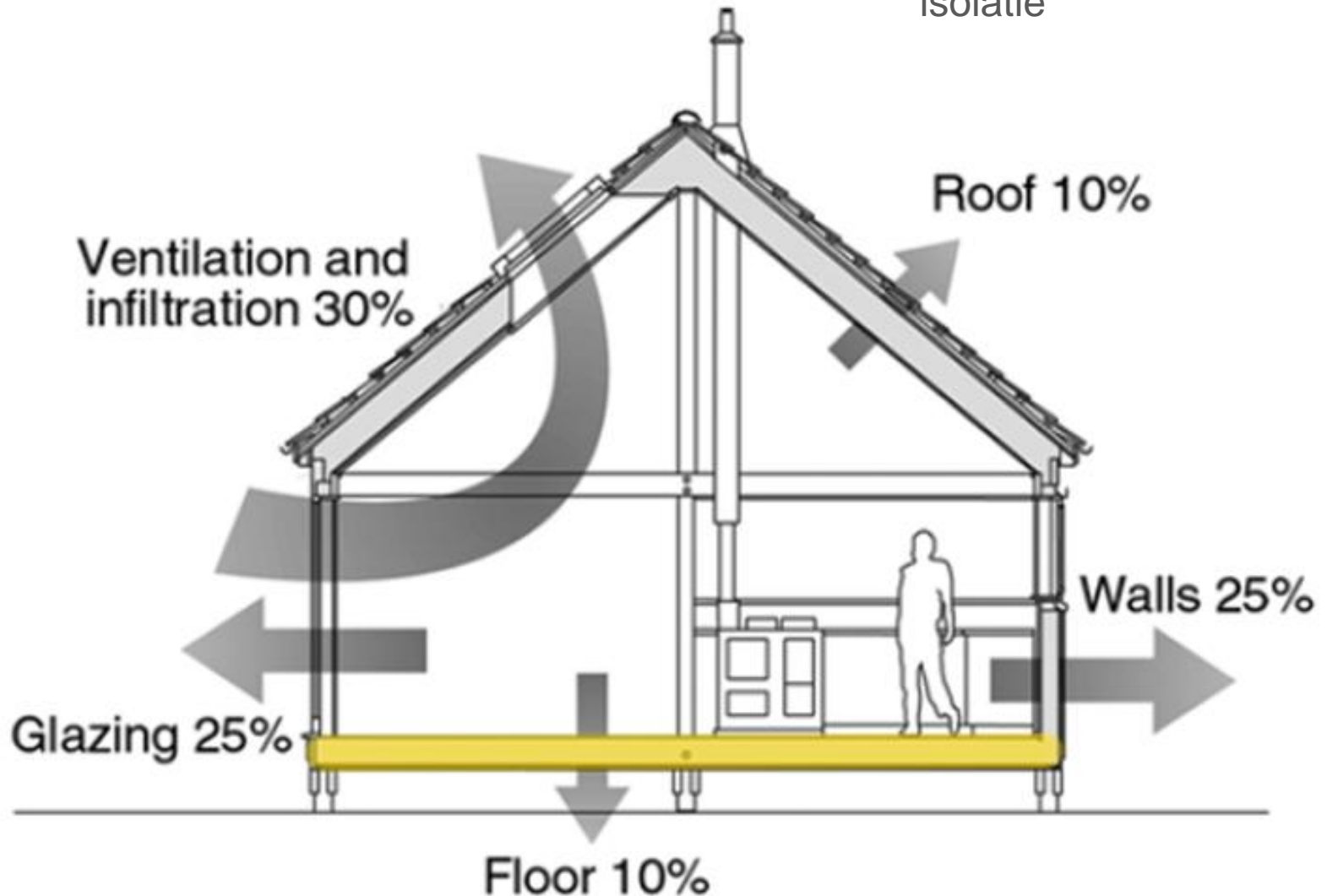
= 8234W

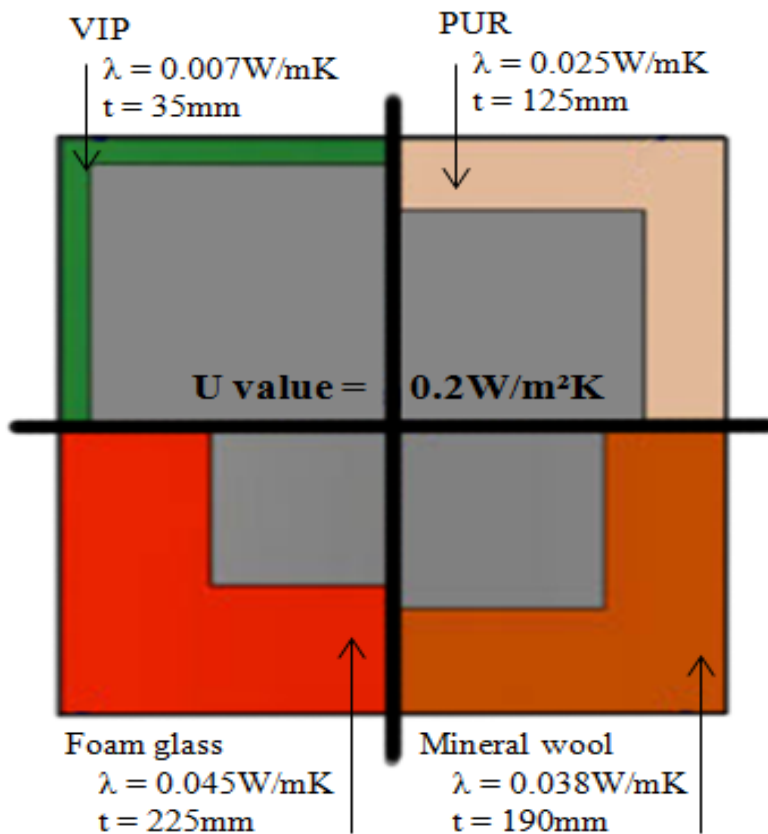
Isoleren van de bouwschil: vloerisolatie

Randvoorwaarden

Slechts 2cm ruimte voor
isolatie

Vergelijking van verschillende isolatiematerialen

Vacuümisotatie

- Optimale prestatie bij minimale ruimte
- Zeer lage thermische conductiviteit $\lambda = 0.007 \text{ W/mK}$

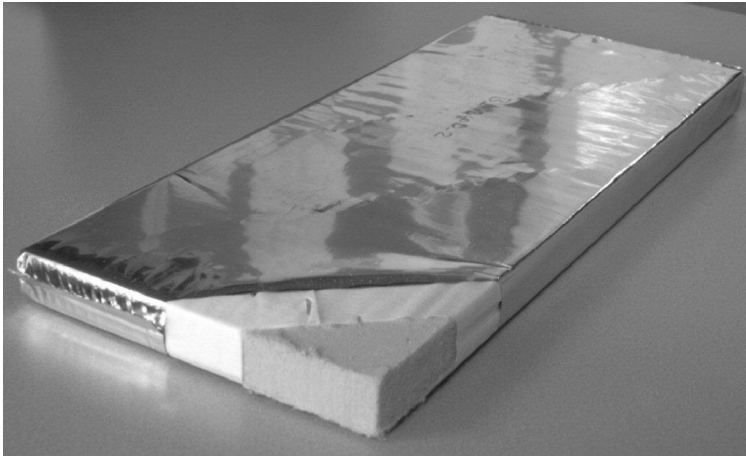
Dakisotatie

Vloerisolatie

Muurisolatie

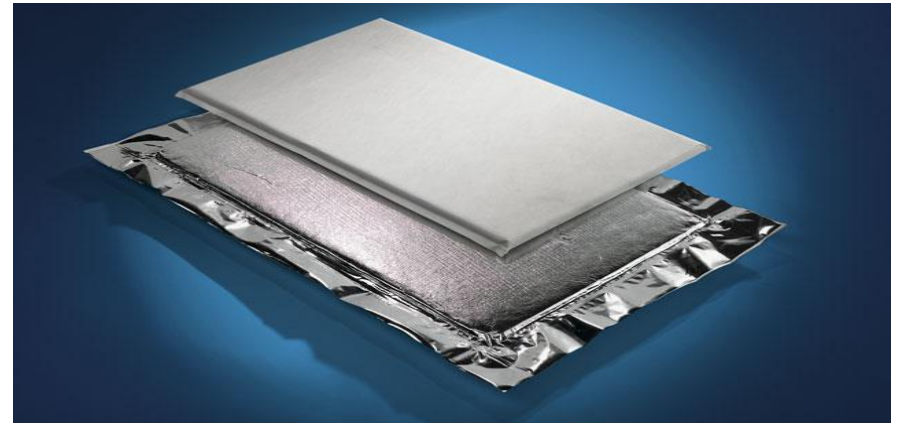
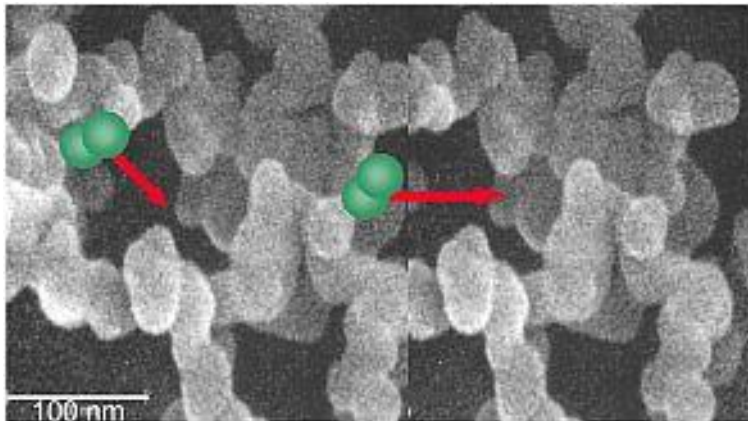
Dubbel glas

Eigenschappen vacuümisolatie

Vacuümisolatie

- Pyrogeen kiezelzuur
- Stralingsblokkers
- Vacuüm getrokken
- Lucht- en dampdichte folie

Dakisolatie

Vloerisolatie

Muurisolatie

Dubbel glas

Transmissieverlies

8590W

Dakisolatie
Vloerisolatie
Muurisolatie
Dubbel glas

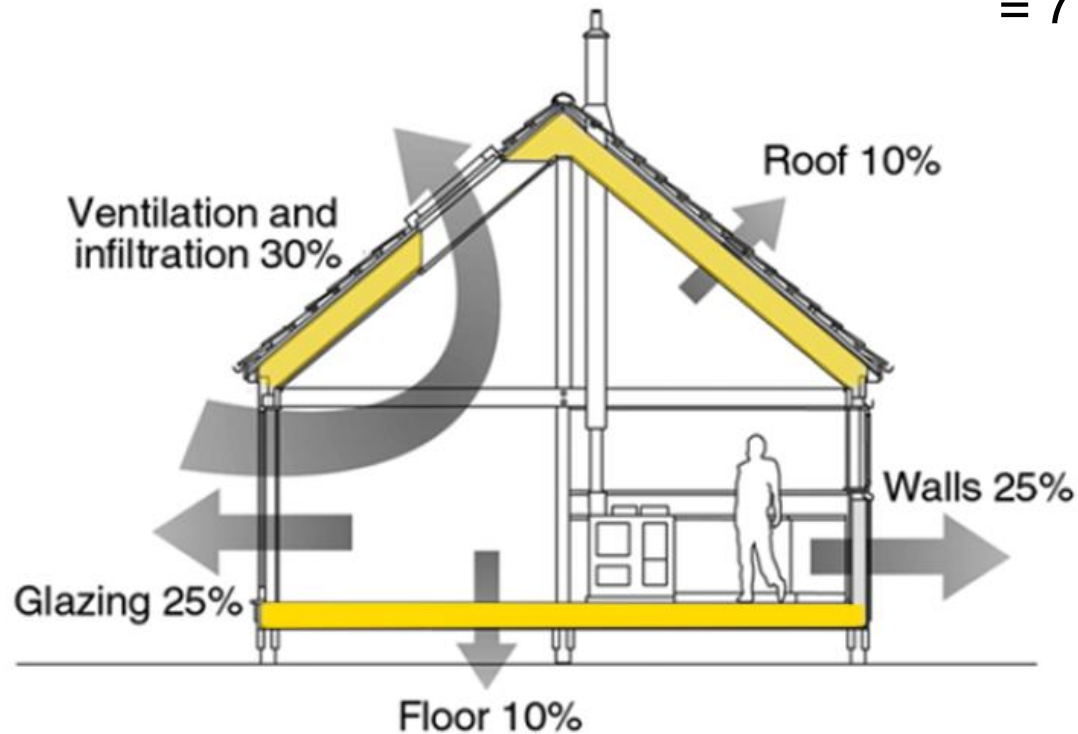

- 356W

- 443W

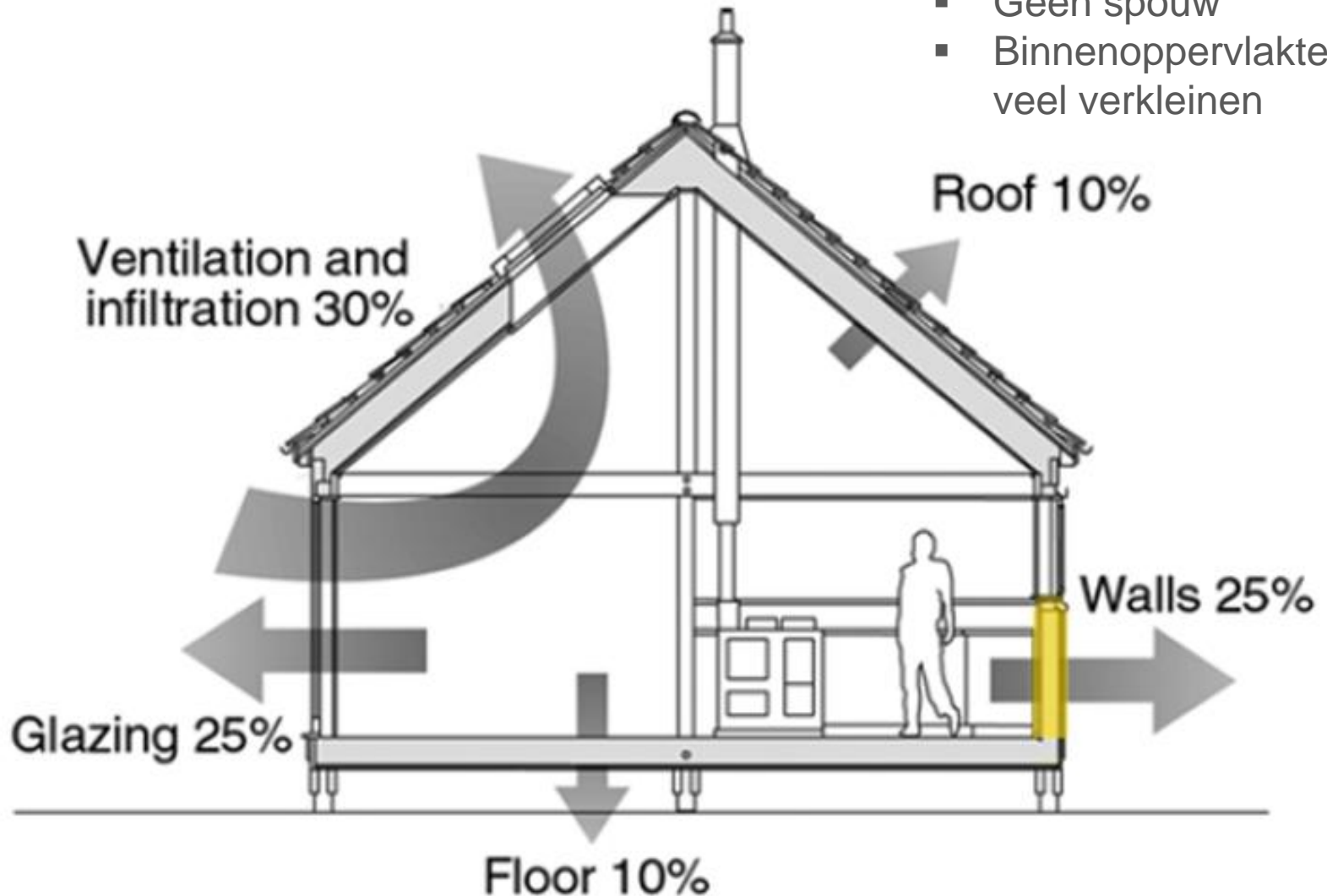
= 7791W

Isoleren van de bouwschil: muurisolatie

Randvoorwaarden

- Buitenkant beschermd
- Geen spouw
- Binnenoppervlakte niet veel verkleinen

Studie binnenoppervlakte ruimtes met verschillende isolatiediktes

VMSW 2008	
Schipjes	
Leefruimte	$\geq 22 \text{ m}^2$
Keuken	$\geq 4,5 \text{ m}^2$
Toilet	$\geq 1,17 \text{ m}^2$
Slaapkamer	$\geq 12 \text{ m}^2$
Badkamer	$\geq 3,5 \text{ m}^2$
Nachthal	$\leq 4,83 \text{ m}^2$

Studie binnenoppervlakte ruimtes met verschillende isolatiediktes

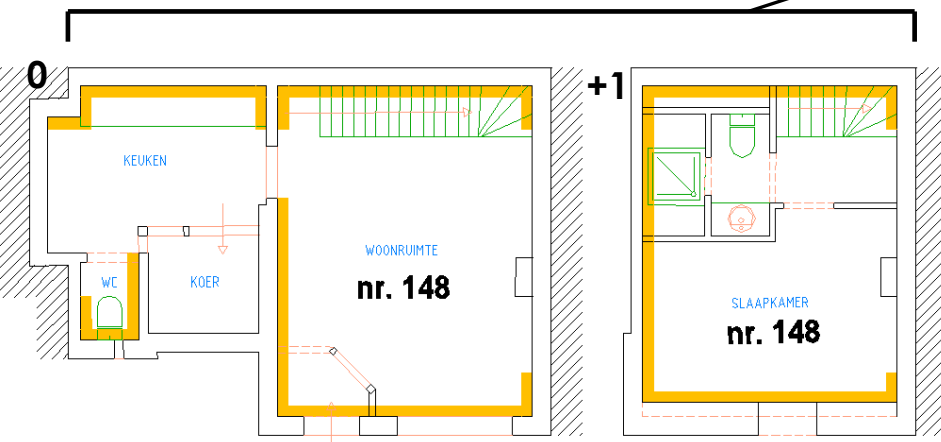
	VMSW 2008 Schipjes	A [m ²] met 0 mm isolatie
Leefruimte	≥ 22 m ²	21,73 m ²
Keuken	≥ 4,5 m ²	7,32 m ²
Toilet	≥ 1,17 m ²	1,65 m ²
Slaapkamer	≥ 12 m ²	10,79 m ²
Badkamer	≥ 3,5 m ²	3,61 m ²
Nachthal	≤ 4,83 m ²	3,23 m ²

- Voldoet aan de eisen
- ± 10% afwijking van de eisen
- > 10% afwijking van de eisen

Studie binnenoppervlakte ruimtes met verschillende isolatiediktes

	VMSW 2008 Schipjes	A [m ²] met 0 mm isolatie	A [m ²] met 170 mm isolatie
Leefruimte	≥ 22 m ²	21,73 m ²	19,54 m ²
Keuken	≥ 4,5 m ²	7,32 m ²	6,29 m ²
Toilet	≥ 1,17 m ²	1,65 m ²	1,09 m ²
Slaapkamer	≥ 12 m ²	10,79 m ²	9,43 m ²
Badkamer	≥ 3,5 m ²	3,61 m ²	2,92 m ²
Nachthal	≤ 4,83 m ²	3,23 m ²	2,56 m ²

- Voldoet aan de eisen
- ± 10% afwijking van de eisen
- > 10% afwijking van de eisen

Dakisolatie

Vloerisolatie

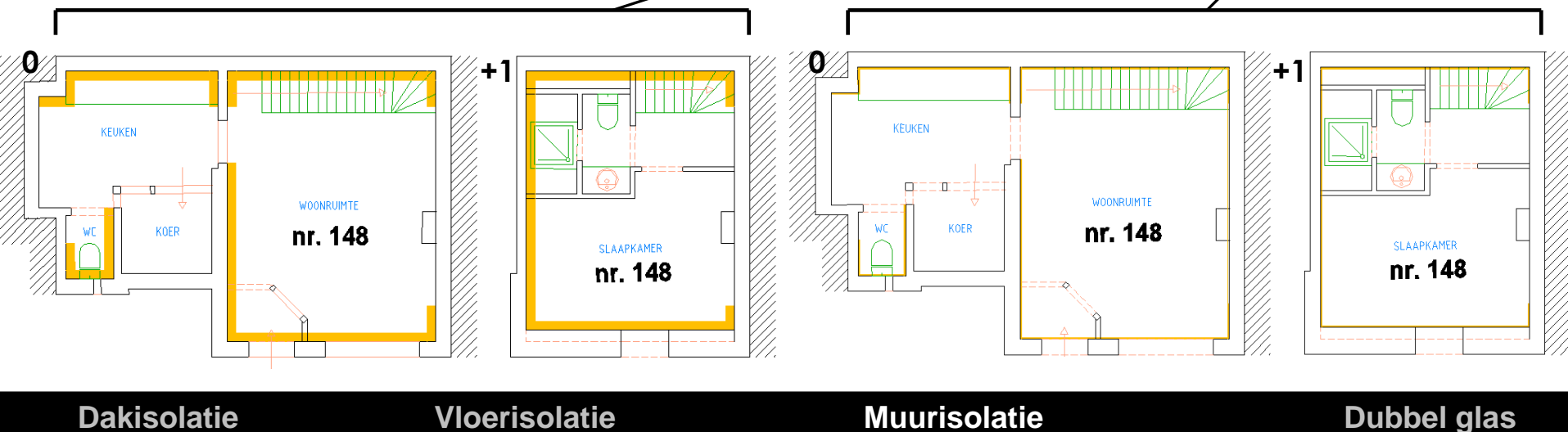
Muurisolatie

Dubbel glas

Studie binnenoppervlakte ruimtes met verschillende isolatiediktes

	VMSW 2008 Schipjes	A [m ²] met 0 mm isolatie	A [m ²] met 170 mm isolatie	A [m ²] met 20 mm isolatie
Leefruimte	≥ 22 m ²	21,73 m ²	19,54 m ²	21,42 m ²
Keuken	≥ 4,5 m ²	7,32 m ²	6,29 m ²	7,07 m ²
Toilet	≥ 1,17 m ²	1,65 m ²	1,09 m ²	1,58 m ²
Slaapkamer	≥ 12 m ²	10,79 m ²	9,43 m ²	10,51 m ²
Badkamer	≥ 3,5 m ²	3,61 m ²	2,92 m ²	3,49 m ²
Nachthal	≤ 4,83 m ²	3,23 m ²	2,56 m ²	3,12 m ²

- Voldoet aan de eisen
- ± 10% afwijking van de eisen
- > 10% afwijking van de eisen

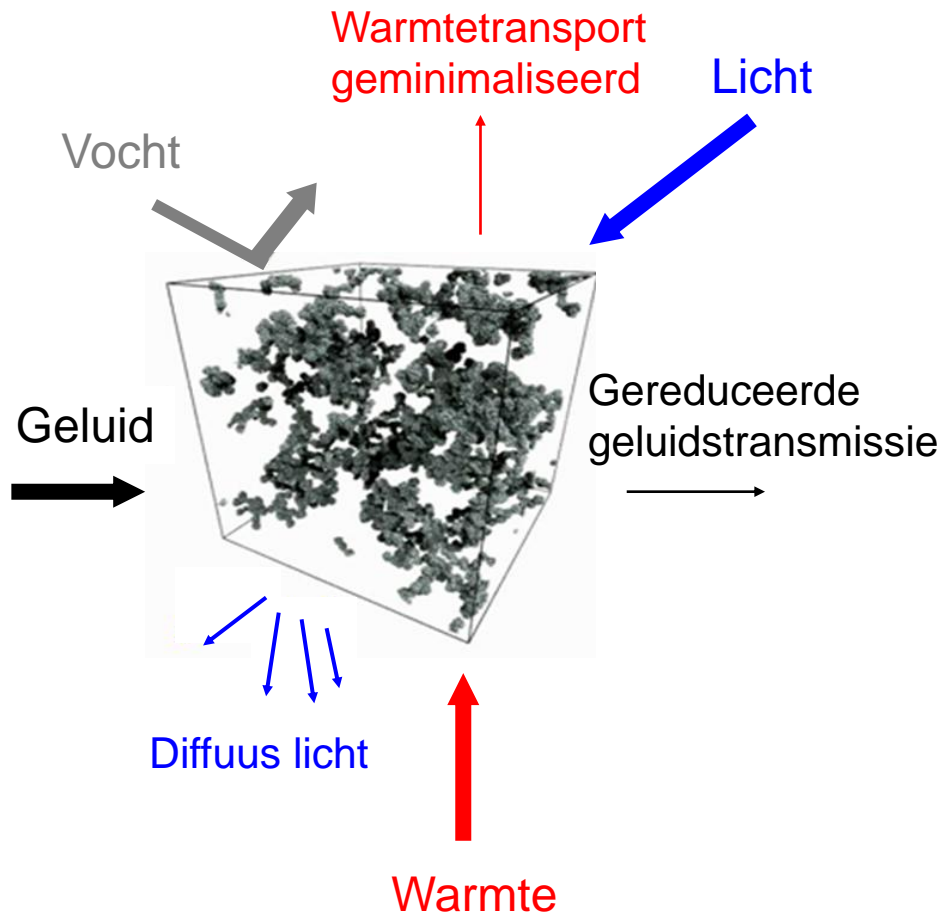
Wat is aerogel?

Aerogel eigenschappen

- Best isolerende vaste stof ter wereld
- Op basis van kiezelzuur (zand)
=> waterige silicium gel
(sol-gel-proces)
=> droging bij kritische temperatuur
- 95% lucht
- 3 keer zwaarder dan lucht
- Smeltpunt 1200°C

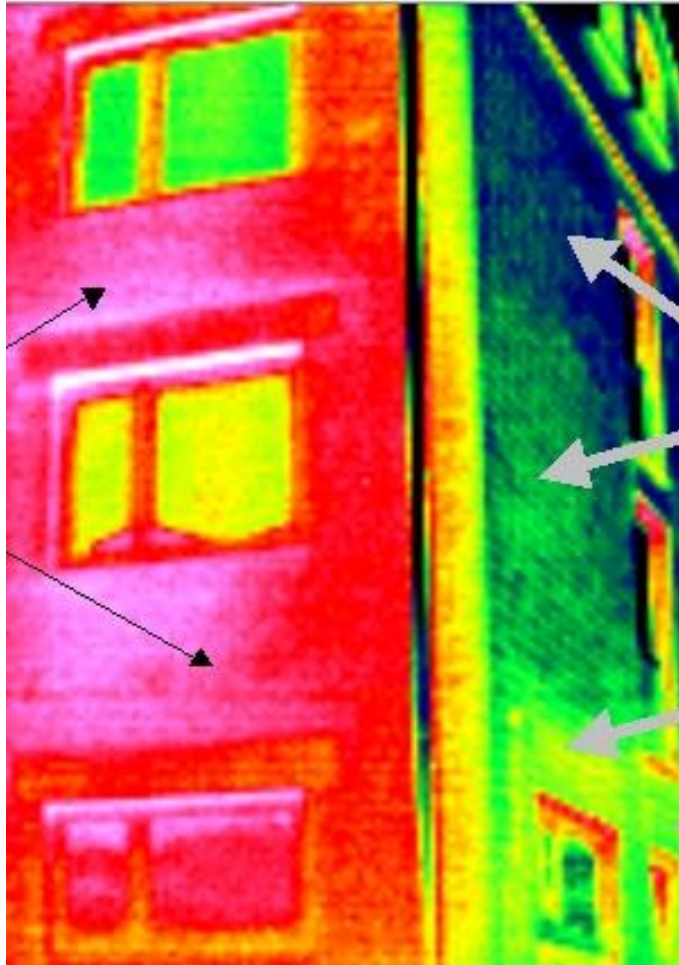
Wat is aerogel?

Aerogel eigenschappen

- Hoge thermisch isolerende eigenschappen
- Hoge geluidsabsorptie
- Lichtdoorlatendheid: 80% lichttransmissie per cm dikte
- Waterafstotende eigenschappen
- UV resistent

Hoe werkt aerogel?

Aerogel eigenschappen

Zeer lage thermische
conductiviteit $\lambda = 0,018\text{W/mK}$

Niet
geïsoleerd

Aerogel
isolatie

Standaard
isolatie

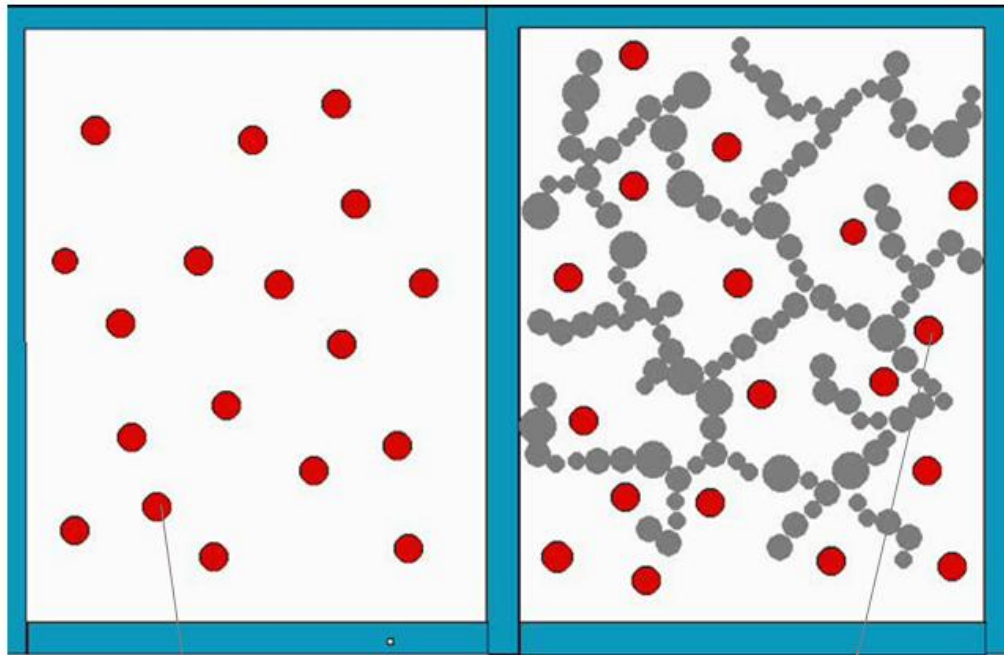
Dakisolatie

Vloerisolatie

Muurisolatie

Dubbel glas

Hoe werkt aerogel?

Aerogel eigenschappen

Fijne poreuze structuur
verhindert warmteoverdracht
door conductie

Warmtebron

“Vrije” gasmolecules

Gasmolecules gevangen door Nanogel

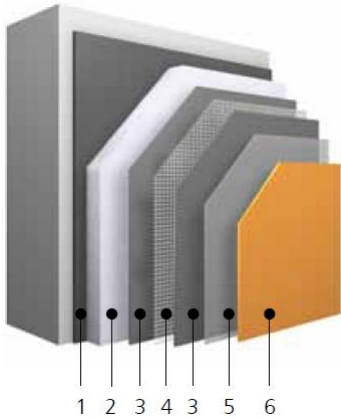
Dakisolatie

Vloerisolatie

Muurisolatie

Dubbel glas

Isolatiematerialen op basis van aerogel

- 1 Verlijming
- 2 Isolatie
- 3 Wapeningsmortel
- 4 Wapeningsweefsel
- 5 Grondlaag
- 6 Afwerklaag

Aerogel isolatie materialen

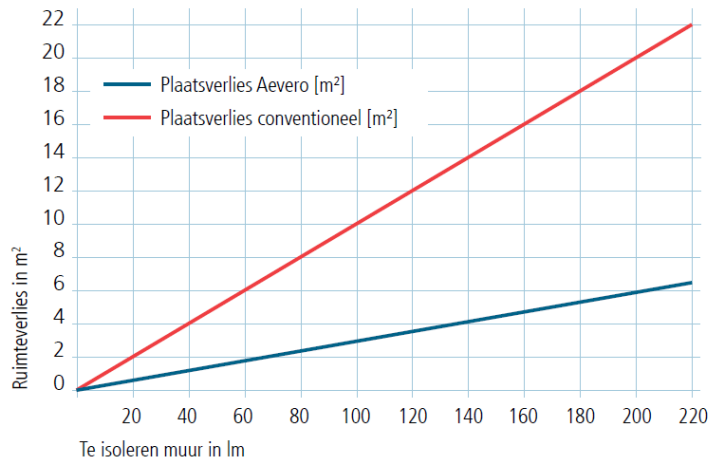
Aerogel matten

$$\lambda = 0,014 \text{ W/mK}$$

Aerogel platen

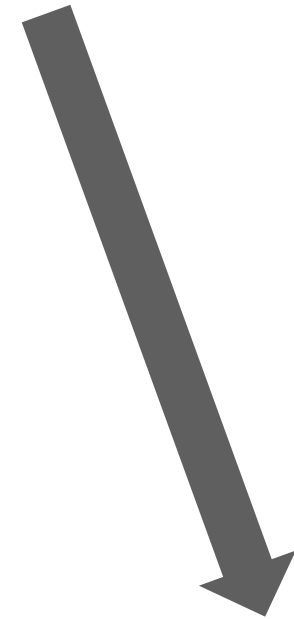
$$\lambda = 0,014 - 0,016 \text{ W/mK}$$

Ruimteverlies door binnenisolatie

Verschillende soorten isolerende pleister

Ontvochtende pleister	$\lambda = 0,113\text{W/mK}$
Kalk-hennep pleister	$\lambda = 0,07\text{W/mK}$
Pleister gerecycleerd glas	$\lambda = 0,054\text{W/mK}$
Kurk pleister	$\lambda = 0,045\text{W/mK}$
Aerogel pleister	$\lambda = 0,028\text{W/mK}$

Verschillende soorten isolerende pleister

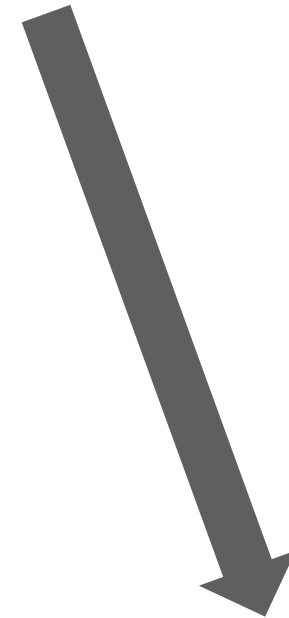
Ontvochtende pleister $\lambda = 0,113\text{W/mK}$

Kalk-hennep pleister $\lambda = 0,07\text{W/mK}$

Pleister gerecycleerd glas $\lambda = 0,054\text{W/mK}$

Kurk pleister $\lambda = 0,045\text{W/mK}$

Aerogel pleister $\lambda = 0,028\text{W/mK}$

Isolerende aerogel pleister

Eigenschappen van aerogel pleister

- $\lambda = 0,025\text{W/mK} - 0,028\text{W/mK}$
- Dampopen: geen risico op oppervlaktecondensatie
- Lage waterabsorptie en waterafstotende eigenschappen

Applying the surface

Levelling

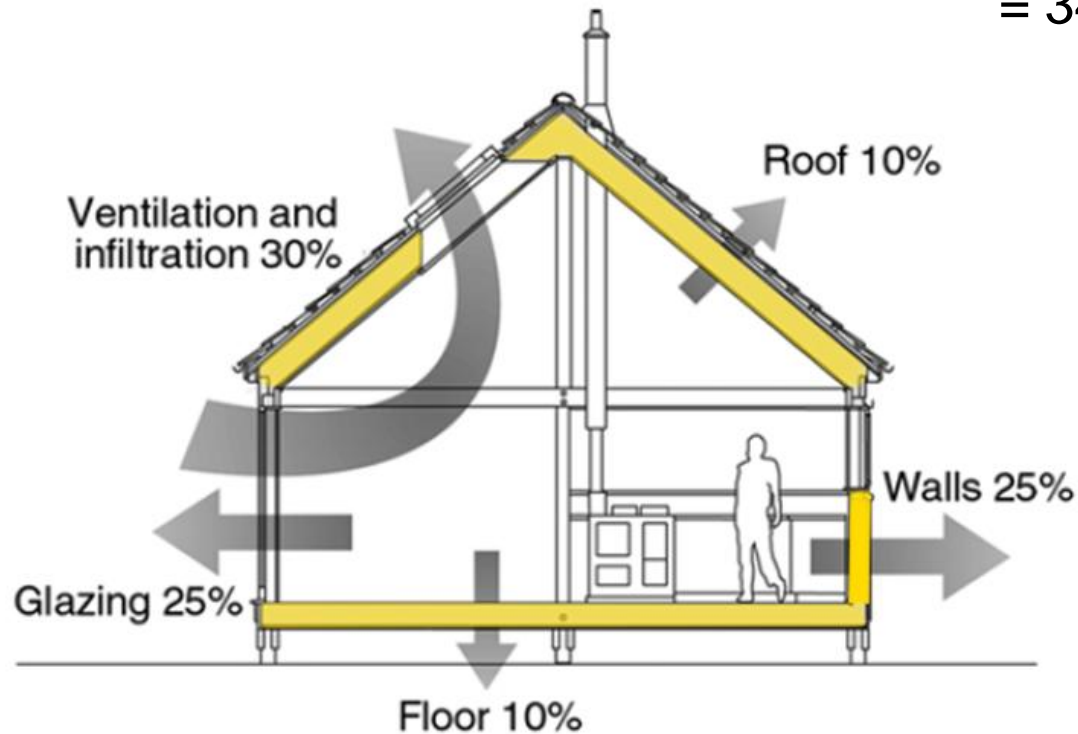
Embedding the reinforcing mesh

Transmissieverlies

8590W

Dakisolatie	✓	- 356W
Vloerisolatie	✓	- 443W
Muurisolatie	✓	- 4308W
Dubbel glas	✗	

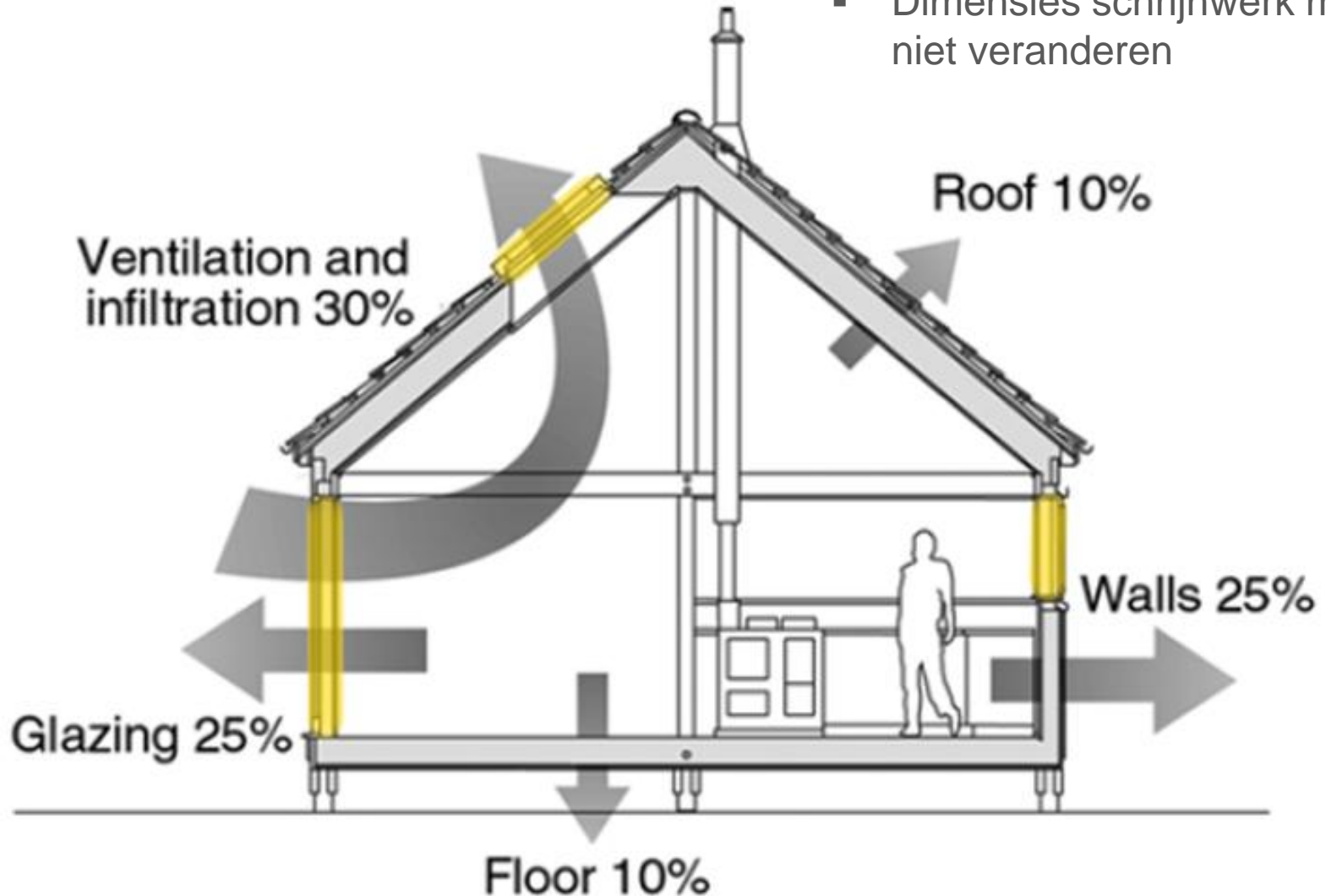
= 3483W

Isoleren van de bouwschil: dubbel glas

Randvoorwaarden

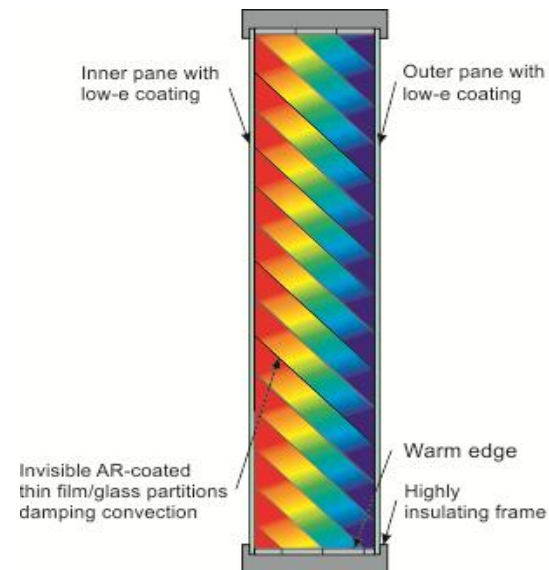
- Enkel glas met voorzetraam
- Dimensies schrijnwerk mogen niet veranderen

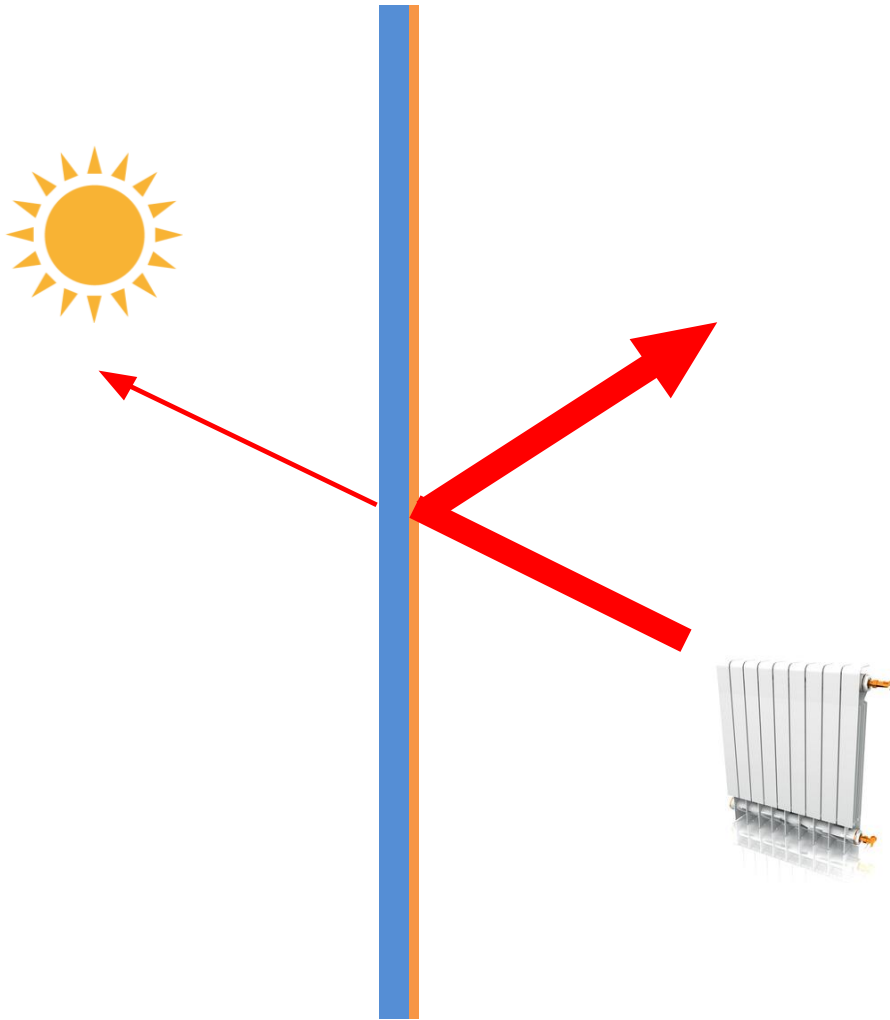
“Superwindows”

- Beglazing/folies hellend
- Warme lucht stijgt: binnenzijde
- Geleiding door glas minimaliseren
- Visueel nauwelijks storend
- Theorie: $U = 0,05\text{W/m}^2\text{K}$
- Gemeten: $U = 0,5\text{W/m}^2\text{K}$

Isolerend enkel glas

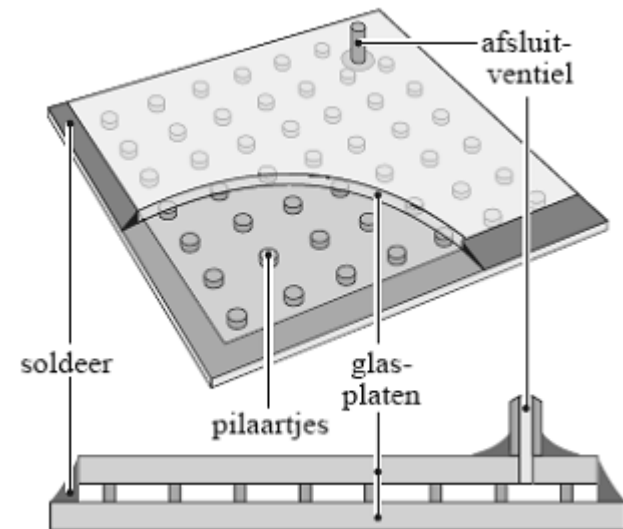

- Low e coating
- Lage emissiviteit zorgt voor verbeterde thermische isolatie
- Beperkt warmteoverdracht door straling
- Toepassing bestaat ook op wanden

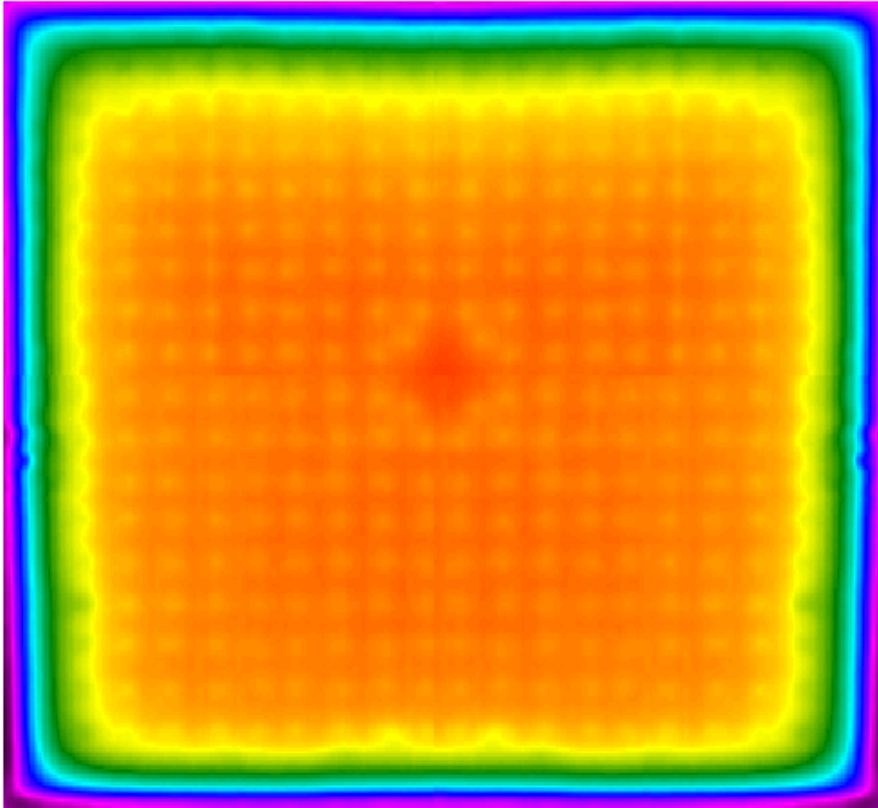
Vacuümbeglazing

- Vacuüm < 0,1Pa
- Luchtlaag van 0,15mm
- Puntsgewijze afstandshouders

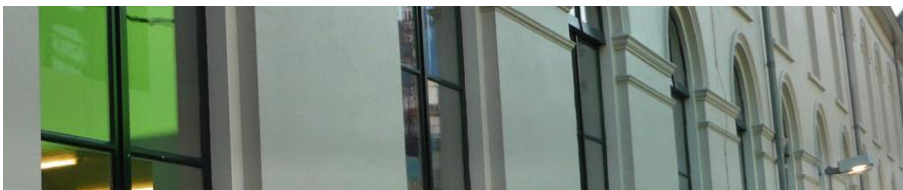

Vacuümbeglazing

- Randdichting
- Enkel stralingsoverdracht + geleiding rand en punten
- In theorie: $U = 0,4\text{W/m}^2\text{K}$
- Triple vacuüm: $U = 0,2\text{W/m}^2\text{K}$
- Werkelijkheid: $U > 0,9\text{W/m}^2\text{K}$

Dun dubbel glas

- Minimum 2-3-2mm
- U-waarde = $1.6 - 3.1 \text{ W/m}^2\text{K}$
- Low e coating

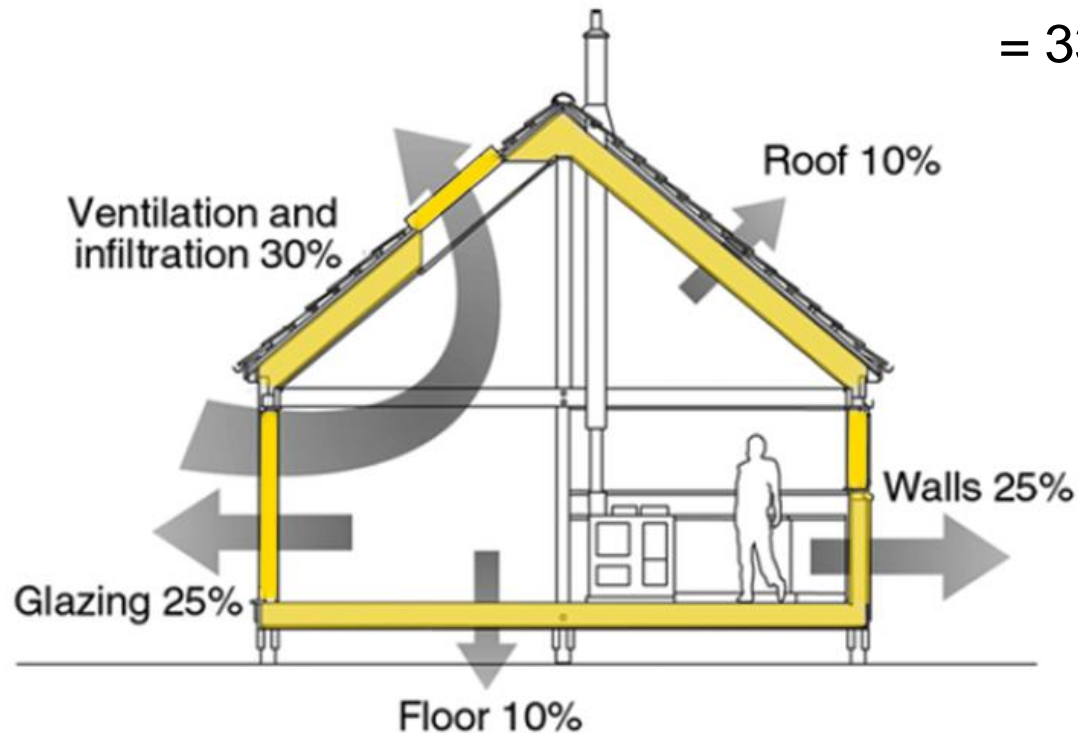

Transmissieverlies

8590W

Dakisolatie	✓	- 356W
Vloerisolatie	✓	- 443W
Muurisolatie	✓	- 4308W
Dubbel glas	✓	- 180W

= 3303W

Bedankt voor uw aandacht!

Superisolerende materialen, toepassing in proeftuinproject de Schipjes

Elisa Van Kenhove

Elisa.VanKenhove@UGent.be

Dankwoord: dit onderzoek is mogelijk gemaakt door het Agentschap voor Innovatie door Wetenschap en Technologie (IWT), project 140125

Referenties

Fixit. 2013. Aerogel insulating plaster system - handling guidelines, Zwitserland.

NBN B 62-003. 1986. Berekening van de warmteverliezen van gebouwen, Brussel, België.

Promat. 2013. Slimvac Vacuum Insulation Panels, België. URL: <http://www.microthermgroup.com/low/EXEN/site/vip-intro.aspx>, laatst geüpdate op 08/05/2015.

Stolker. URL: <http://www.monumentenglas.nl/>.

VMSW. 2008. C2008, leidraad voor bouwheren en ontwerpers van sociale woningen, België.